

Dierenwelzijnsonderzoek in Europese varkensketen

In het vijfjarige Europese project Quality Pork Chains is vanuit diverse landen gewerkt aan de duurzaamheid van Europese varkensketens. Het thema dierenwelzijn kwam hier uiteraard ook aan de orde. Dit artikel stipt enkele voorbeelden aan. Het Nederlandse model van het zoeken naar welzijnsoplossingen die goed zijn voor boer, beest en burger, blijkt een voorloper op Europese ontwikkelingen.

Het net afgesloten Europese onderzoeksproject Quality Pork Chains had de ambitie om duurzaamheid van de varkensketen breed op te pakken: milieu, arbeidsomstandigheden, marktontwikkeling, diergezondheid, gezinsinkomen, biodiversiteit et cetera: alles kwam aan de orde. Hier tillen we het dierenwelzijnswerk er echter even uit. Met als doel om te illustreren dat dierenwelzijn in Europa echt een thema van belang is, en dat Nederland zich in de voorhoede bevindt van het werken aan oplossingen waar boer, dier en burger beter van worden, met (hopelijk) de consument als economische drager. Naast de te illustreren voorbeelden over 1) Europese consumentenwensen, 2) oppervlaktenormen, 3) goed omgaan met dieren en 4) samenspel tussen boer, burger en consument, is dierenwelzijn in Quality Pork Chains onder andere aan de orde geweest bij studies naar het voorkomen van agressie bij het mesten van beren, bij ontwerp van diervriendelijke huisvesting, het in de markt brengen van welzijnsvlees en bij een vergelijking van de duurzaamheidsprestaties van vijftien productiesystemen. Al met al is men het er in Europa inmiddels over eens dat dierenwelzijn samen met milieu-impact en inkomen van de sector bij de belangrijkste duurzaamheidsthema's hoort.

1. Europese consumentenwensen
Een verkenning onder consumenten in vijf Europese landen liet zien dat 10 tot 15 procent van de consumenten sterk betrokken is bij de thema's milieu en dierenwelzijn. En dat daarnaast circa de helft van de consumenten enige betrokkenheid meldt. De gemiddelde varkensvleesconsumptie van deze groepen liep amper uiteen.

Opvallend hierbij was dat de beoordeling of een productiesysteem 'goed' of 'fout' was, vooral bepaald werd door de indruk die de mensen hadden van de welzijns- en milieueffecten. Ook werd bevestigd dat de koppeling tussen de visie als burger en het gedrag als consument beperkt is. Een les was dat dierenwelzijn vooral geen 'negatieve signalen' uit moet zenden en dat de inzet die de boer levert tot verbetering van dierenwelzijn en milieu-impact gewaardeerd wordt.

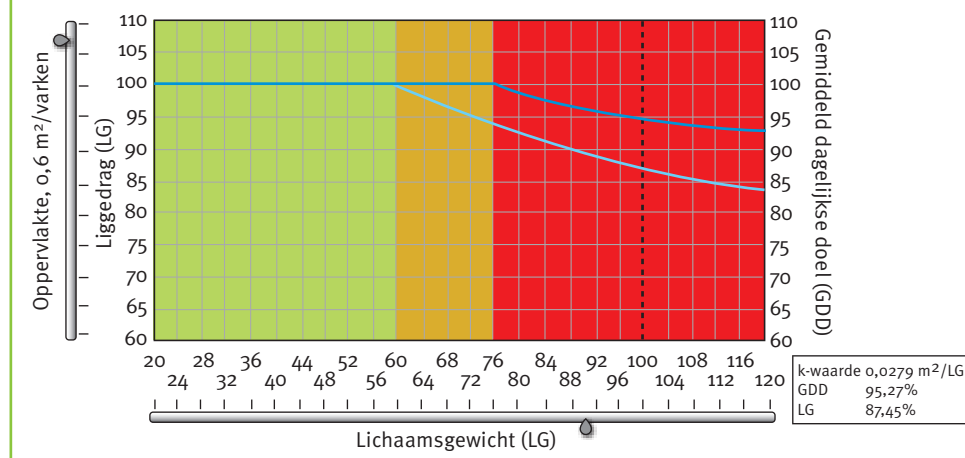
2. Oppervlaktebehoeften
Er zijn in de loop der jaren veel studies gedaan naar het effect van hokbezetting op productiviteit en gedrag van varkens. Soms spreken deze studies elkaar tegen of sluiten de onderzoeksomstandigheden niet goed op elkaar aan. Uit de medische wereld is bekend dat een meta-analyse dan helderheid kan verschaffen. Dat houdt in dat op statistisch elegante wijze alle resultaten op een hoop gegooid worden, en zo met meer zekerheid een conclusie getrokken kan worden. In een gezamenlijke studie van Frankrijk, Engeland en Nederland is de literatuur inderdaad op zo'n wijze bijeengeveegd in een drietal van zulke meta-studies over effecten van huisvesting op het welzijn van varkens. De methode bleek goed te werken. De resultaten geven onder andere aan dat bij vleesvarkens de oppervlaktebehoefte voor productiviteit lager ligt dan die voor gedrag. Dit is met het webmodel goed te demonstreren. Wanneer de gebruiker een bepaalde bezettingsgraad ingeeft, toont het model drie zones: goed voor productiviteit, goed voor welzijn, goed voor beide.

3. Goed omgaan met dieren
Op Mallorca worden speciale varkens gehouden voor het exclusieve Porc Negre-vlees. Dit systeem

ondervindt sterke concurrentie van goedkopere en meer efficiënte systemen. Er lijken nogal wat oplosbare verliesposten te bestaan. Een van de problemen is gebrek aan kennis bij de wat geïsoleerde ketenpartijen (boeren, slachters). Vanuit de kennis dat betere handling van dieren rond transport en slachten niet alleen goed is voor het dier, maar ook voor de opbrengst van de dieren (door betere vleeskwiteit), is een project uitgevoerd op een slachthuis op Mallorca waar zuivere PNM-varkens (Porc Negre Mallorquí) en Duroc-kruisingen geslacht worden. Werkwijzen rond transport, verdoven, doden en slachten werden beoordeeld in combinatie met het meten van vleeskwiteitskenmerken. Op basis hiervan werden adviezen gegeven om welzijn te verbeteren. Voor de Spaanse vleesonderzoekers was het betrekkelijk nieuw om zo dicht tegen de praktijk aan te kruipen.

4. Samenspel boer, burger en consument
Om de ontwikkelingen die spelen rond dierenwelzijn beter te begrijpen, is dierenwelzijn gemiddeld vanuit het dier, de veehouder, de burger en de consument. Conclusie van het modelleerwerk was vooral dat een economisch en maatschappelijk haalbare verbetering van dierenwelzijn een (vrij ingewikkeld) samenspel is van diverse partijen. Dat per slot van rekening de boer bepaalt of en hoe hij tussen die markt en maatschappij produceert. En dat de consument de economische drager is voor de maatschappelijke meer-eisen als de overheid die niet draagt. Voor Nederlanders en Britten niet echt verrassend, maar belangrijk om ook breder in Europa tussen de oren te krijgen. Nederland lijkt voorop te lopen bij het polderen (eigenlijk: construeren van gezamenlijke oplossingen) aan dierenwelzijn. De Verklaring van Noordwijk (einde castreren in goed overleg), het Convenant tussen segmenten (supermarktkanaal benutten om vooruit te komen in dierenwelzijn) en de Uitvoeringsagenda duurzame veehouderij (betrokkenen

Figuur 1
Het webmodel waarin het effect van hokoppervlakte op productiviteit en welzijn in één model bepaald kan worden voor meerdere diergewichten. Links stelt de gebruiker de oppervlakte in. Het model levert dan de bijbehorende curves en zones (groen: oké voor productie en welzijn; oranje: oké voor productiviteit, beperkend voor welzijn; rood: te weinig oppervlakte voor beide).

zoeken wegen om samen verder te komen met onder andere dierenwelzijn) illustreren dat het Nederlandse overlegmodel werkt. Het buitenland kijkt belangstellend toe hoe we hier omgaan met een arena vol overlegpartijen en daarbij nog clubs als Wakker Dier en de Partij voor de Dieren. En dat we nog vooruitgang boeken ook. Het perspectief is dat er een Europese markt ontstaat van varkensvlees dat geproduceerd is met extra welzijnsclaims (zie bijvoorbeeld Beter Leven). En dat is weer gunstig voor een op kostprijs en export gericht systeem als dat in Nederland.

GOEDE ONGANG

Lossen in het slachthuis. De voorwaarden van de vrachtwagen en het lossen waren aanvaardbaar.

Foto: WUR Livestock Research

Contact

dr. ir. Karel de Greef
T 0320-238258
E karel.degreef@wur.nl

Dit onderzoek betreft een EU-project binnen het 6e Kaderprogramma.

Annechien ten Have, voorzitter LTO-vakgroep Varkenshouderij

“Dat ‘het buitenland’ onze pro-actieve houding tussen agrarische organisaties en dierenwelzijns- en milieuorganisaties bijzonder vindt, herken ik. Onlangs ben ik bijvoorbeeld gevraagd door een Duitse organisatie om daar een lezing te verzorgen over de Nederlandse samenwerkingsverbanden. Voor de LTO-vakgroep Varkenshouderij is het een bewuste keuze om de samenwerking met maatschappelijke organisaties, zoals de Dierenbescherming en de Stichting Natuur & Milieu, op te zoeken. Het grote voordeel daarvan is dat je niet langs elkaar heen communiceert, maar mét elkaar communiceert. Bovendien beschik je zo allemaal over dezelfde kennis en dus over hetzelfde referentiekader. Samenwerken met maatschappelijke organisaties is dé basis om stappen vooruit te zetten en dingen voor elkaar te krijgen.”